

Digitaalijulkaisemisen mahdollisuudet – kirjeet ja taide yhdistetty uudessa verkkojulkaisussa

Maria Vainio-Kurtakko, Henrika Tandefelt, Johan Kylander & Dennis Stolt: Albert Edelfelts brev. En elektronisk brev- och konstutgåva. Svenska litteratursällskapet i Finland 2014–, edelfelt.sls.fi.

Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS) julkisti syksyllä 2014 uuden verkkojulkaisun *Albert Edelfelts brev – en elektronisk brev- och konstutgåva*, joka on vapaasti käytettävissä verkossa osoitteessa <http://edelfelt.sls.fi>. SLS:n ja Suomen Kansallisgallerian yhteistyö on mahdollistanut laajan kirjeaineiston sekä taideteoksien ja poikkeuksellisen hyvin säilyneen luonnoskokonaisuuden yhdistämisen. Verkkojulkaisussa lukijan on mahdollista siirtyä aineistosta toiseen aivan eri tavalla kuin painetut kirjejulkaisut lukiessa. Kirjeet on julkaistu digitoituna originaaleina, joihin on liitetty seikkaperäiset referaatit sisällöstä. Lisäksi ni-

hin on liitetty runsaasti metatietoa helpottamaan julkaisussa navigointia ja erilaisten hakujen tekemistä. Nyt julkaistu kirjeenvaihto vuosilta 1885–1886 sisältää 96 kirjettä sekä 133 teos- ja luonnoskuva. Edelfeltin lähes 1300 (n. 7000 sivua) kirjettä äidilleen julkaistaan tulevina vuosina ensimmäistä kertaa kokonaisuudessaan.

1800-luvun taidemaailman ja yhteiskunnan tarkkailija

Albert Edelfelt (1854–1905) oli tarkka havainnoitsija, joka kirjoitti hauskaasti ympäristöstään ja elämästään. Jokaisen 1800-luvun lopusta kiinnostuneen kannattaa tutustua verkkojulkaisuun, joka sisältää taiteilijan kirjeitä äidilleen Alexandra Edelfeltille. Nämä kirjeet muodostavat kolmen vuosikymmenen lähes katkeamattoman kertomuksen suomalaisesta, pohjoismaisesta ja eurooppalaisesta kulttuurimaisemasta ja yhteiskunnasta. Naisten emansipaatio, tieteen ja tekniikan uudet saavutukset, suurvaltopolitiikka ja sodan pelko saavat kirjeissä huomiota siinä missä tavaratalot ja modernisoituvan yhteiskunnan kulutusmahdollisuudetkin. Edelfeltin kirjeet äidilleen ovat myös parhaiten säilyneet dokumentit hänen omasta elämästään ja taiteestaan.

Kirjeiden kautta avautuu myös näkymiä taiteilijan koulutukseen, pariisilaisten taidenäyttelyiden käytäntöihin sekä taiteilijoiden ja taidekriitikkojen suhteisiin. Taide-

markkinat ja niiden suhdanteet ovat keskeisellä sijalla, koska Edelfeltin kaltaisen 1800-luvun taiteilijan piti myydä teoksiaan avoimilla taidemarkkinoilla elääkseen työstään. Edelfelt lanseerasi itsensä sekä kotimaassa että kansainvälisesti, ja hänestä tuli nopeasti ranskalaisen taidemaailman sisäpiiriläinen. Legendaariseksi muodostuneeseen pohjoismaiseen Pariisintaiteilijayhteisöön Edelfeltillä oli ambivalentimpi suhde, vaikka hänen kuulumisensa siihen olikin itsestäänselvyys.

Taideteokset, luonnokset ja kirjeet – digitaalisen ympäristön luomat mahdollisuudet

Metatieto jäsentää ja luo haku- ja mahdollisuuksia. Verkkojulkaisuun on tuotu runsaasti metatietoa mahdollistamaan erilaisia hakuja ja tapoja suunnistaa aineistossa. Lukija voi hakea ajankohtia, paikkakuntia, henkilöitä ja taideteoksia. Sen lisäksi jokaiseen kirjeeseen on liitetty hakusanoja, jotka mahdollistavat erilaisten aiheiden tarkastelun.

Verkkojulkaisussa kaikki Edelfeltin mainitsemat henkilöt on pyritty tunnistamaan, ja lukija voi yhdellä haulla saada tietoonsa kaiken Edelfeltin kirjeiden tarjoaman tiedon tietystä henkilöstä. Henkilötietoon on myös sisällytetty linkejä muihin verkossa oleviin henkilöhistoriallisiin resursseihin, joiden kautta lukija pääsee laajemman

tiedon äärelle. Tämä on nimenomaan eräs verkossa julkaisemisen ja metatietojen luomisen tärkeä hyöty ja tavoite. Myös taideteokset on koottu hakemistoon ja linkitetty kirjeisiin, joissa teos on mainittu. Taidehakemisto perustuu taidehistorian tutkija Bertel Hintzen 1940-luvulla luomaan Edelfeltin teosten luetteloon, jota on täydennetty teoksilla ja teossuunnitelmillä, joista Hintzellä ei ollut tietoa. Kirjeaineistosta luodun henkilöhakemiston ja asiansanojen avulla teoksen syntyvaiheista on usein piirtynyt huomattavasti tarkempi kuva kuin mitä Hintze on pystynyt esittämään. Projektin aikana olemme esimerkiksi voineet osoittaa, että tietty idea on johtanut moneen teokseen tai että tietyn teoksen syntyvaihe onkin ollut oletettua aikaisemmin.

Taideteosten synnyn tarkempaan kuvaan vaikuttavat oleellisesti Kansallisgallerian digitoimat luonnoskirjat. Niitä on 117 kappaletta ja ne sisältävät noin 7000 luonnosta. Selailamalla digitoituja luonnoksia olemme pystyneet yhdistämään ne taideteoksiin. Kun kuhunkin teokseen linkitetään yhä enemmän luonnoksia, sen syntyhistoria tarkentuu tavalla, joka ei olisi mahdollista ilman uutta teknologiaa. Luonnosten ja valmiin teoksen yhdistäminen kirjeiden teksteihin piirtää vielä selkeämman kuvan.

Arkistoaineiston saattaminen tutkijoiden ja kiinnostuneiden käyttöön verkossa

SLS pyrkii tarjoamaan yhä enemmän aineistoa verkossa vapaasti ja maksutta. Aineistoa löytyy sekä seuran omilta verkkosivuilta että Europeanasta, Finnasta ja Flickrista. Toimintamalli sisältää myös teknisten tietojen jakamisen. Edelfeltjulkaisun lähdekoodi on siksi avoin ja ladattavissa GitHubissa (<https://github.com/>). Julkaisun kirjeet ovat kaikkien käytettävissä ilman

rajoituksia. Kansallisgallerian omistaman kuva-aineiston käyttö on rajattu henkilökohtaiseen käyttöön. Verkkojulkaisun toimituksellinen työ on tätä nykyä Creative Commons (CC-BY-ND) 4.0 -lisenssin alainen, joka antaa oikeuden kopioida, käyttää, levittää ja välittää aineistoa, jos mainitsee tekijät.

Albert Edelfelts brev -verkkojulkaisu on syntynyt SLS:n arkiston historian ja taidehistorian tutkijoiden sekä seuran järjestelmäkehitysosaston yhteistyönä. Tavoitteena on käyttäjäystävällisen verkkojulkaisun luominen. Julkaisun kohderyhmänä ovat eri alojen tutkijat, museot, koululaiset sekä muut 1800-luvusta, vanhoista kirjeistä, taiteesta ja Albert Edelfeltistä kiinnostuneet. Verkkojulkaisu tarjoaa sekä lukuelämyksiä että visuaalisia elämyksiä samalla kuin se tarjoaa hyvin täsmällistä tietoa ja syventymismahdollisuuksia.

MARIA VAINIO-KURTAKKO JA
HENRIKA TANDEFELT